

การอนุรักษ์ผ้าทอลาวครั้งกับการสืบสานวัฒนธรรมวิถีพุทธของชาติพันธุ์ลาวครั้งในเทศบาล ตำบลโพรงมะเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม

แพรวภัทร ยอดแก้ว

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

Email : praepattra@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.ศึกษาภูมิปัญญาด้านการทอผ้าและผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งเทศบาลตำบลโพรงมะเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม 2.ศึกษาวัฒนธรรมวิถีพุทธของชาติพันธุ์ลาวครั้งในเทศบาลตำบลโพรงมะเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม และ 3. วิเคราะห์แนวทางการอนุรักษ์ผ้าทอลาวครั้งกับการสืบสานวัฒนธรรมวิถีพุทธของชาติพันธุ์ลาวครั้งในเทศบาลตำบลโพรงมะเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีเลือกแบบเจาะจง คือ กลุ่มทอผ้าลาวครั้ง เทศบาลตำบลโพรงมะเดื่อ

ผลการศึกษา พบว่า

1. ภูมิปัญญาด้านการทอผ้าของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งเทศบาลตำบลโพรงมะเดื่อ ได้รับการอนุรักษ์ สืบสานและส่งเสริมโดยเทศบาลตำบลโพรงมะเดื่อ ซึ่งมีการจัดตั้งกลุ่มทอผ้าลาวครั้งขึ้น โดยเน้นอนุรักษ์วิธีการทอผ้าและลวดลายผ้าแบบโบราณที่มีการสะท้อนถึงวิถีชีวิตที่ผูกพันกับสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ต้นไม้ ดอกไม้ สายน้ำ ภูเขา และสัตว์ เป็นต้น ผสมผสานกับอัตลักษณ์ท้องถิ่นและจินตนาการของช่างทอผ้า เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ผ้าทอลายดอกมะเดื่อที่สวยงาม นำไปตัดเย็บเป็นเครื่องนุ่งห่มและเครื่องใช้สอยต่างๆ

2. วัฒนธรรมวิถีพุทธของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งเทศบาลตำบลโพรงมะเดื่อที่สำคัญ ได้แก่ การทำบุญในวันพระและวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ประเพณีแห่ธงสงกรานต์ ประเพณีการทำบุญกลางบ้าน และพิธีกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิต เช่น การเกิด การบวช การแต่งงาน และการตาย เป็นต้น

3. แนวทางการอนุรักษ์ผ้าทอลาวครั้งกับการสืบสานวัฒนธรรมวิถีพุทธของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งเทศบาลตำบลโพรงมะเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม มีจุดเริ่มต้นจากนโยบายด้านการอนุรักษ์ทางวัฒนธรรมของภาครัฐ ส่งต่อมาถึงนโยบายขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบกับความต้องการฟื้นฟูเรื่องการทอผ้าของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งในชุมชน และการมีส่วนร่วมของภาควิชาการ เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม และมหาวิทยาลัยศิลปากร จึงทำให้เกิดการขับเคลื่อนการอนุรักษ์ขึ้น แต่ควรมีการรณรงค์ส่งเสริมให้มีการใช้ผ้าทอลาวครั้งในประเพณีและพิธีกรรมต่างๆ ทางพระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความยั่งยืนในการสืบสานภูมิปัญญาผ้าทอลาวครั้งควบคู่กับวัฒนธรรมวิถีพุทธในชุมชน

คำสำคัญ: ผ้าทอลาวครั้ง, การอนุรักษ์, การสืบสาน, วัฒนธรรม, วิถีพุทธ, กลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้ง

The conservation of Laos Khrang's woven cloths and Buddhist Cultural Heritage of Laos Khrang Ethnic in Phrong Madua Subdistrict Muang District Nakhon Pathom Province

Praepat Yodkaew

Faculty of Humanities and Social Sciences, The Office of Arts and Culture, Nakhon Pathom Rajabhat University

Email : praepattra@gmail.com

Abstract

This research aims to 1. Study the wisdom of weaving and woven fabric products of the Lao Khrang ethnic group Phrong Madua Subdistrict, Muang District, Nakhon Pathom Province. 2. Study the Buddhist culture of Lao Khrang ethnic in Phrong Madua Subdistrict, Muang District, Nakhon Pathom Province. 3. Analyze the ways of preserving the Lao Khrang's woven cloth and the inheritance of the Buddhist culture of the Lao Khrang ethnic in Phrong Madua Subdistrict, Muang District, Nakhon Pathom Province. The sample was selected by purposive sampling from Laos Khrang weaving group Phrong Madua Subdistrict.

The study revealed that

1. Weaving wisdom of the Laos Khrang ethnic group, Phrong Madua Subdistrict be preserved Inheritance and promotion by Phrong Madua Subdistrict. In which the Laos Khrang weaving group was established by focusing on preserving ancient weaving methods and patterns that reflect lifestyles that are bound to the environment Natural resources such as trees, flowers, streams, mountains and animals, etc. combine with the local identity and imagination of the weavers. Resulting in a beautiful fig flower pattern cloth used to cut into clothing and various appliances.

2. Buddhist culture of the Laos Khrang ethnic group, Phrong Madua Subdistrict, which is important for making merit on Buddha's Day and important Buddhist days, Songkran Flagship Festival, Traditions of making merit in the house and various rituals related to life such as birth, ordination, marriage and death etc.

3. Guidelines for the conservation of Laos Khrang's woven cloth and the inheritance of the Buddhist culture of the Laos Khrang ethnic group, Phrong Madua Subdistrict, Mueang District, Nakhon Pathom Province beginning with the policy of cultural preservation of the government passed on to the policy of the local government organization combined with the need to revitalize the weaving of the Laos Khrang ethnic groups in the community and academic participation, such as Nakhon Pathom Rajabhat University and Silpakorn University, leads to greater conservation. Including a campaign to use woven

fabrics sustained in the inheritance of the wisdom of Laos Khrang's woven cloths along with the Buddhist culture in the community.

Keywords: Laos Khrang's woven cloths, conservation, Buddhist, Cultural, Heritage, Laos Khrang Ethnic Group

1. บทนำ

กลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้ง เป็นชนกลุ่มหนึ่งที่มีความสามารถในการทอผ้า โดยมีวิถีชีวิตเกี่ยวกับการทอผ้าใช้กันในหมู่บ้าน และในเมืองมาตั้งแต่โบราณกาล ผ้าทอลาวครั้ง จึงเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทอผ้าสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวลาวครั้ง องค์ความรู้ที่เกิดจากภูมิปัญญาที่ผสมผสานกับ วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีจนกลายเป็นวิถีชีวิตของชาวลาวครั้งในท้องถิ่นนั้นๆ ถึงแม้ว่าวัฒนธรรมการทอผ้าจะมี อยู่ทั่วทุกภาคของประเทศไทยก็ตาม แต่ลวดลายผ้าทอในแต่ละท้องถิ่นจะมีเอกลักษณ์เฉพาะมากมาย โดยสามารถสร้าง ชื่อเสียงและแสดงถึงความมีเอกลักษณ์ให้กับประเทศไทย ผ้าทอลาวครั้ง เกิดจากฝีมือของช่างทออันเป็นมรดกตกทอดทาง วัฒนธรรมมาเป็นเวลาหลายชั่วอายุคน จึงมีความเป็นเอกลักษณ์โดดเด่นแตกต่างจากกลุ่มชาติพันธุ์อื่น เนื่องจากมีการ ประยุกต์ใช้วัสดุธรรมชาติในท้องถิ่นผสมผสานกับภูมิปัญญาดั้งเดิมที่ได้รับการปรับปรุงและพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ของแต่ละท้องถิ่น มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่นมาหลายร้อยปี ชาวลาวครั้งมีความสามารถในการทอผ้า การสอด กระสวย ความแรงในการตีกระทบหรือการฟัดทำให้ได้สีเข้มอ่อนต่างกัน การเรียงเส้นไหมให้ตรงลายจะแสดงถึงความคมชัด และความชำนาญของผู้ทอแต่ละคน อารมณ์ความรู้สึกของผู้ทอ สภาพอากาศ และอุณหภูมิ มีผลกับความสวยงามของผ้าทอ ผืนนั้นๆ ผ้าทอลาวครั้ง จึงเป็นผลิตภัณฑ์หัตถกรรมท้องถิ่นไทยที่บ่งบอกถึงความเจริญรุ่งเรืองของชาติไทยและความคิด สร้างสรรค์ของคนในชาติ

ชาวลาวครั้งเมื่อมีการอพยพโยกย้ายถิ่นฐาน ก็นำเอาประเพณีวัฒนธรรมสิ่งของเครื่องใช้มาด้วย โดยเฉพาะภูมิปัญญา ด้านการทอผ้าและยังคงรักษาวัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรมและความเชื่อไว้ได้อย่างต่อเนื่อง เพราะผ้าทอเป็นส่วนหนึ่งของวิถี ชีวิตชาวลาวครั้ง ในอดีตนั้นชาวลาวครั้งจะทอผ้ากันทุกครัวเรือนเพื่อเป็นเครื่องนุ่งห่มของทุกคนในครอบครัว และใช้ใน พิธีกรรมตามคติความเชื่อดั้งเดิมที่เกี่ยวกับการปฏิบัติต่อดวงวิญญาณพิธีกรรมเกี่ยวกับการเกิด การตาย และพิธีกรรมต่างๆ ของ ลาวครั้งจะมีเรื่องราวของผ้าทอเข้าไปเกี่ยวข้องเสมอ เช่น ผ้าปกหัวนาค หรือผ้าห่มที่ทอด้วยลวดลายมงคลและเป็นลวดลายที่ สวยงามที่สุดเก็บไว้ 1 ผืนเพื่อเก็บไว้ห่มก่อนเสียชีวิต ซึ่งเชื่อกันว่าจะมีชีวิตสุขสบายในภพหน้า ผ้าทอลาวครั้งจึงมีความสำคัญ ผูกพันกลมกลืนต่อวิถีชีวิตชาวลาวครั้งมาตั้งแต่อดีตและยังถ่ายทอดให้ลูกหลานได้สืบทอดต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน (ศูนย์ส่งเสริม ศิลปาศรีระหว่างประเทศ (องค์การมหาชน), 2563)

ถึงแม้ว่า สภาพปัญหาด้านวัฒนธรรมวิถีพุทธของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งในปัจจุบันส่งผลให้วัฒนธรรมวิถีพุทธกำลัง ได้รับความกระทบจากความเปลี่ยนแปลงทางสังคม ทำให้คนรุ่นใหม่ห่างเหิน ละเลย และละทิ้งวิถีวัฒนธรรมดั้งเดิมไปมาก แต่เมื่อ เปรียบเทียบกับชุมชนข้างเคียง ชุมชนลาวครั้งในเทศบาลโพรงมะเดื่อยังคงมีการรักษา สืบสานและถ่ายทอดวัฒนธรรมวิถีพุทธ ที่เข้มข้นผ่านประเพณีสำคัญๆ ที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้ง คือ ประเพณีแห่ธงสงกรานต์ ประเพณีบุญกลางบ้าน และประเพณีทำบุญในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา โดยมีกลุ่มแกนนำทางวัฒนธรรมที่เข้มแข็งในชุมชนเป็นกลุ่มบุคคลสำคัญ ในการดำเนินการอนุรักษ์และสืบสาน ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมวิถีพุทธแบบผสมผสานระหว่างวิถีพุทธกับวิถีความเชื่อ นอกพุทธศาสนาที่มีมาแต่เดิม

จากการทบทวนงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับผ้าทอลาวครั้ง วัฒนธรรมวิถีพุทธและกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งในเทศบาลตำบล โพรงมะเดื่อ ในประเทศไทยพบว่า มีงานวิจัยของผู้วิจัยหลายท่านที่น่าสนใจ เช่น แพรภัทธ ยอดแก้ว (2561) แพรภัทธ ยอด แก้ว (2559) ญาณภัทร ยอดแก้ว (2559) ทรงพล ต่วนเทศ (2555) เสาวนีย์ อารีจิงเจริญ (2556) รุจี ศรีสมบัติ (2553) สุพิศ

ศรีพันธุ์ (2551) นุจิรา รัศมีไพบูลย์ (2549) วิราวรรณ ชาดิบุตร (2546) งานวิจัยเหล่านี้ ได้ศึกษาชาติพันธุ์ลาวครั้งในด้านต่างๆ โดยเฉพาะเรื่องภูมิปัญญาการทอผ้า ลวดลายและวัฒนธรรมวิถีพุทธ เป็นต้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง การอนุรักษ์ผ้าทอลาวครั้งกับการสืบสานวัฒนธรรมวิถีพุทธของชาติพันธุ์ลาวครั้งในเทศบาลตำบลโพรงมะเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมวิถีพุทธของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้ง เพื่อเป็นแนวทางในการอนุรักษ์ สืบสาน วัฒนธรรมและประเพณีการทอผ้าของชาวลาวครั้ง เผยแพร่ เป็นองค์ความรู้อย่างถูกต้อง ช่วยต่อยอดในการศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมความภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมอันทรงคุณค่า นำความรู้มาสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่น เป็นฐานข้อมูลทางด้านศิลปวัฒนธรรมให้แก่หน่วยงานต่างๆ รวมทั้งสร้างรายได้และความมั่นคงจากทุนทางวัฒนธรรมผ่านการท่องเที่ยว สินค้าและบริการทางวัฒนธรรม ขับเคลื่อนการดำเนินงานตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) ประเทศไทย 4.0 และตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 เพื่อมุ่งสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน ” เพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของสังคมไทยสืบไป

2.วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภูมิปัญญาด้านการทอผ้าและผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้ง เทศบาลตำบลโพรงมะเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมวิถีพุทธของชาติพันธุ์ลาวครั้งในเทศบาลตำบลโพรงมะเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม
3. วิเคราะห์แนวทางการอนุรักษ์ผ้าทอลาวครั้งกับการสืบสานวัฒนธรรมวิถีพุทธของชาติพันธุ์ลาวครั้งในเทศบาลตำบลโพรงมะเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม

3.วิธีดำเนินการศึกษา

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีขั้นตอนการวิจัย คือ

1. การศึกษาเอกสาร (Documentary Searching) โดยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ได้แก่ เอกสารทางด้านวิชาการ รายงานการวิจัย บทความ วารสาร วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องและแหล่งข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต
2. การศึกษาในพื้นที่ (Research Area Surveying) ใช้วิธีการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม (Participant Observation) เกี่ยวกับสภาพพื้นที่ กระบวนการ ความสัมพันธ์ วิถีชีวิต หรือพฤติกรรมของชาวบ้าน การเก็บข้อมูลจากเรื่องเล่า (Story Telling) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ (Key Informant) จำนวน 20 คน ประกอบด้วย พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน ประชาชนท้องถิ่น และชาวบ้านเชื้อสายลาวครั้ง ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยด้วยวิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ “กลุ่มทอผ้าลาวครั้ง” ในเทศบาลตำบลโพรงมะเดื่ออำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม หลังจากนั้น จึงนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปผล ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใช้ระยะเวลา 1 ปี ระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ. 2561 จนถึงเดือน กันยายน พ.ศ. 2562

เครื่องมือในการวิจัย ใช้แบบสังเกตการณ์ และแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้างที่ผู้วิจัยได้สร้าง และพัฒนาเครื่องมือขึ้นเอง โดยศึกษาทฤษฎี แนวคิด จากเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและปรึกษาผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปวัฒนธรรม ด้านพระพุทธศาสนา เพื่อพัฒนาเครื่องมือในการวิจัยให้มีความเหมาะสมที่สุด นอกจากนี้ ผู้วิจัยใช้เทคนิคในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่แม่นยำและน่าเชื่อถือจึงได้ใช้เทคนิคต่างๆ ได้แก่

1. การวิเคราะห์เอกสารและหลักฐานต่างๆ (documentary analysis)
2. การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนจากคำบอกเล่า (oral history)
3. การเดินสำรวจสภาพแวดล้อมในชุมชน (transect walk and guide field walk)
4. การสังเกตและการจดบันทึก (observation and field-note)

5. การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi structured interviewing)

6. การจัดกลุ่มสนทนา (focus group discussion)

โดยในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อความลึกซึ้งและการอิ่มตัวของข้อมูล (data satiation) เมื่อประเด็นใดวิเคราะห์แล้ว
ไม่มีความชัดเจน ผู้วิจัยลงพื้นที่เพิ่มเติมจนกว่าจะได้ข้อมูลที่มีความอิ่มตัว

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) (ผ่องพรรณ ตรียมงคล
และ สุภาพ ฉัตรภรณ์, 2555 และ บุญชม ศรีสะอาด, 2554: 184) รายละเอียด มีดังต่อไปนี้

1. การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) คือ การตรวจสอบแหล่งของข้อมูล ได้แก่ 1) แหล่งเวลา
หมายถึง ถ้าข้อมูลต่างเวลากันจะเหมือนกัน หรือไม่ 2) แหล่งสถานที่ หมายถึง ถ้าข้อมูลต่างสถานที่กันจะเหมือนกันหรือไม่
และ 3) แหล่งบุคคล หมายถึง ถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไป ข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่

2. การตรวจสอบสามเส้าด้านรวบรวมข้อมูล (Methods Triangulation) คือ การใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ กัน
เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน เช่น ใช้วิธีการสังเกตการณ์คู่กับการซักถามสัมภาษณ์พร้อมกัน

3. การสร้างบทสรุปและยืนยันบทสรุป คือ การนำหลักการ แนวคิด และทฤษฎีมาสร้างเป็นบทสรุปร่วมกับข้อมูล
เชื่อถือได้อีกครั้งหนึ่ง เพื่อตรวจสอบและยืนยันความถูกต้อง โดยเน้นความเชื่อมโยงเพื่อนำไปสู่การพิสูจน์ที่เป็นรูปธรรมและ
ตรงต่อข้อเท็จจริง

จากข้อมูลที่ได้ นำมาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล การจัดหมวดหมู่ตามประเด็นปัญหาและการตีความจาก
ข้อมูลที่ได้ ตามกระบวนการวิเคราะห์เนื้อหาของข้อมูล (Content Analysis) เพื่อสรุปประเด็นตามกลุ่มข้อมูลและวิเคราะห์
ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มข้อมูล นำเสนอแบบพรรณนาเนื้อหา

4.สรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษา พบว่า

ส่วนที่ 1 ภูมิปัญญาด้านการทอผ้าและผลิตภัณฑ์ผ้าทอลาวครั้ง

การทอผ้าของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งเทศบาลตำบลโพรงมะเดื่อ เดิมทีนั้นได้ถูกละเลยและขาดหายไปตามกาลเวลา
มายาวนาน ประกอบกับสังคมสมัยใหม่มีค่านิยมที่เปลี่ยนไป ต่อมาเมื่อ พ.ศ.2552 กลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งในพื้นที่ ได้ริเริ่มที่จะ
ฟื้นฟูภูมิปัญญาด้านการทอผ้าในชุมชนขึ้น โดยมีวัดโพรงมะเดื่อเป็นสถานที่ริเริ่มดำเนินการ แต่ก็ไม่ประสบผลสำเร็จเพราะกลุ่ม
ชาวบ้านยังขาดแรงจูงใจ รวมทั้งขาดผู้เชี่ยวชาญในการสอนการทอผ้า ต่อมาเมื่อทางภาครัฐมีนโยบายส่งเสริมการฟื้นฟูและ
การอนุรักษ์วิถีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ภาครัฐและภาควิชาการในจังหวัดนครปฐม โดยเฉพาะสำนักงานวัฒนธรรม
จังหวัดนครปฐม มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ได้เข้ามามีบทบาทในการสร้างแรงบันดาลใจให้กลุ่ม
ชาติพันธุ์ลาวครั้งในเทศบาลตำบลโพรงมะเดื่อหันมาร่วมกันฟื้นฟู สืบสานและอนุรักษ์วัฒนธรรมการทอผ้าให้คงอยู่ โดยมี
สนับสนุนงบประมาณให้จัดตั้งกลุ่มทอผ้าลาวครั้งขึ้น มีจุดเน้นสำคัญ คือ มุ่งสืบสาน อนุรักษ์วิธีการทอผ้าแบบพื้นเมืองโบราณ
และลวดลายผ้าแบบโบราณที่มีการสะท้อนถึงวิถีชีวิตที่ผูกพันกับสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ต้นไม้ ดอกไม้ สายน้ำ
ภูเขา และสัตว์ เป็นต้น ผสมผสานกับอัตลักษณ์ท้องถิ่นและจินตนาการของช่างทอผ้า เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ผ้าทอลายดอกมะเดื่อ
ที่สวยงาม นำไปตัดเย็บเป็นเครื่องนุ่งห่มและเครื่องใช้สอยต่างๆ

ผ้าทอลาวครั้งบ้านโพรงมะเดื่อ เป็นผ้าทอมือพื้นเมือง มีลวดลายที่เป็นอัตลักษณ์ที่สำคัญ คือ ลายดอกมะเดื่อ ซึ่ง
ลวดลายดอกมะเดื่อ ได้มาจากการประชุมอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนเทศบาลตำบลโพรงมะเดื่อ นำโดยคุณพิทักษ์พล ต้นกิตติ
วัฒน์ นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลโพรงมะเดื่อ และคุณอนงค์ลักษณ์ ต้นกิตติวัฒน์ รองนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลโพรง
มะเดื่อ ผู้มีเชื้อสายลาวครั้ง ให้การสนับสนุนการอนุรักษ์ สืบทอดและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติ
พันธุ์ลาวครั้ง รวมทั้ง คุณนัฐวรรณ คฤหบดี ประชาชนท้องถิ่นด้านผ้าทอ ผู้คิดค้น ผ้าทอลาวครั้งลายดอกมะเดื่อ ทำให้เกิดการมี

ส่วนร่วมในชุมชน เพื่อการอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอลาวครั้งที่มีลวดลายแสดงถึงอัตลักษณ์ของชุมชนลาวครั้ง ซึ่ง ลวดลายผ้าทอ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ลวดลายธรรมชาติ ได้แก่

- 1.1 ลายดอกไม้ เช่น ดอกมะเดื่อ ดอกชบา ดอกกล้วยไม้ ดอกกุหลาบ ดอกแก้ว ดอกสนและดอกพิกุล เป็นต้น
- 1.2 ลายพันธุ์ไม้ เช่น ลายมะเขือ ลายต้นไผ่ ลายต้นไม้ ลายไม้สน เป็นต้น
- 1.3 ลายสัตว์ต่างๆ เช่น ลายนก ช้าง นาค หงส์ นกยูง เป็นต้น
- 1.4 ลายที่เกี่ยวกับน้ำและความอุดมสมบูรณ์ต่างๆในชุมชน เช่น ลายฝนตก ลายน้ำไหล ลายภูเขา

2. ลวดลายเรขาคณิต ได้แก่

- 2.1 ลายเรขาคณิตพื้นฐานทั่วไป เช่น ลายสามเหลี่ยม สี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ลายเส้นตรง เส้นโค้ง วงกลมและ วงรี เป็นต้น
- 2.2 ลายสิ่งของเครื่องใช้ เช่น ลายสร้อย ลายระฆัง ลายโคม เจึงเทียนลายธรรมาสัน ลายขดเป็นวงเหมือนกันหอย และตะขอ เป็นต้น

ทั้งนี้ ผ้าทอลาวครั้ง นิยมใช้สีแดงจากการย้อมด้วยครั่งเป็นสีหลักในการทอผ้า ทั้งด้ายเส้นยืนและด้ายเส้นพุ่ง ส่วน ด้ายเส้นพุ่งพิเศษ ซึ่งในการทอลวดลายจากนั้นชาวบ้านจะนิยมใช้สีเหลืองเป็นหลัก ส่วนสีอื่นจะเป็นองค์ประกอบ ได้แก่ สีขาว สี ดำ สีส้มและสีเขียว ผ้าหนึ่งผืนจะมีสี 5 สีเท่านั้น แต่ปัจจุบันมีการพัฒนาการทอผ้าให้มีลักษณะทันสมัยมากขึ้น ผ้าทอบางผืน อาจจะมีสีเส้นไหมหรือเส้นฝ้ายมากกว่า 5 สี เช่น มีสีฟ้า สีชมพู เป็นต้น ชาวลาวครั้งมีความชำนาญในการเลือกใช้เส้นไหมสีตรง ข้ามและสีขัดแย้งมาอยู่ด้วยกัน ผสมผสานกันเป็นลวดลายผ้าอย่างกลมกลืนงดงาม นอกจากนั้น นิยมใช้เส้นด้ายเงิน ดิ้นทองทอ ลวดลายประกอบระหว่างลวดลายตีนจกอีกด้วย

ที่สำคัญศิลปะการทอผ้าตีนจกของชาวลาวครั้งได้นำเอาภูมิปัญญาที่มีอยู่มาประยุกต์ใช้ให้เกิดการผสมผสานระหว่าง ลายผ้าแบบโบราณและลายผ้าสมัยใหม่ เน้นเทคนิคการทอผ้าที่มีการประยุกต์ใช้เส้นฝ้ายผสมเส้นไหมมาขึ้นลายผ้า จึงทำให้มี เอกลักษณ์ มีความโดดเด่นและร่วมสมัย รวมทั้งส่งเสริมให้คนในชุมชนเกิดความรักและตระหนักถึงคุณค่า ร่วมสืบทำภูมิ ปัญญาด้านการทอผ้าและสนับสนุนการทอผ้าเข้ามาเป็นอาชีพในครัวเรือน เพราะตระหนักให้เห็นถึงความสำคัญการทอผ้า สามารถสร้างอาชีพ เสริมรายได้ให้กับครัวเรือนได้อย่างต่อเนื่อง

ส่วนที่ 2 วัฒนธรรมวิถีพุทธของชาติพันธุ์ลาวครั้งในเทศบาลตำบลโพรงมะเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม

จากการศึกษา พบว่า ชาวลาวครั้ง มีความเชื่อในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อในเรื่องผีบรรพบุรุษ คือ ผีเจ้านายผี เทวดาและผีบรรพบุรุษ รวมทั้งสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติทั่วไป จึงมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวลาวครั้งเป็นอย่างมาก จะเห็นได้จากวัฒนธรรมวิถีพุทธของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้ง ในเทศบาลตำบลโพรงมะเดื่อที่สำคัญ ได้แก่ การทำบุญในวันพระ และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ประเพณีแห่ธงสงกรานต์ ประเพณีการทำบุญกลางบ้าน และพิธีกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ ชีวิต ได้แก่ การเกิด การบวช การแต่งงาน และการตาย เป็นต้น ยกตัวอย่างเช่น

1. ประเพณีแห่ธงสงกรานต์หรือยกธงสงกรานต์ คือ ประเพณีทำบุญทอดผ้าป่าของชาวลาวครั้ง จัดขึ้นในช่วงเดือน

เมษายนของทุกปี หลังจากวันสงกรานต์ไปแล้ว 7 วัน ณ วัดโพรงมะเดื่อ โดยที่แต่ละหมู่บ้านจะเตรียมหาต้นธงที่ทำมาจากต้น ไม้ที่มีความยาวมากที่สุด อาจจะยาวถึง 10 เมตร ตัดกิ่งใบออกเหลือยอดเป็นแขนงไว้พองาม ก่อนวันแห่ธงสงกรานต์จะทำการ รับขวัญต้นธง ผู้เฒ่า หรือผู้รู้ในหมู่บ้าน จะนำขมิ้นมาทาต้นธงทั้งลำ ขอศีลให้พรและนำต้นธงไปตากแดด ส่วนทางธงจะมีการ ตกแต่งด้วยวัสดุที่เป็นผืนเป็นแผ่น เช่น พรมหรือผ้ามาพันหลากสี นำมาเย็บให้ติดกัน และทำที่แขวนและทำชายธงด้วยดอกกรัก ร้อยเป็นอุบะตาข่ายปลายแหลม สำหรับแขวนไว้ปลายเสาธงให้ห้อยลงมา ประดับด้วยดอกไม้ มาลัย ส่วนที่ผืนธงนั้นอาจจะปัก เป็นตัวอักษรชื่อหมู่บ้านด้วย แล้วนำมาแขวนไว้ที่ปลายธง

การจัดรูปขบวนนั้นแห่งสงกรานต์ ชาวบ้านจะนำผ้าไตรใส่พานแว่นฟ้า ตามด้วยของใช้ถวายพระ พุ่มธนบัตรเสียบไม้ปักกับต้นกล้วยหรือ ลักษณะเป็นพุ่มผ้าป่า จะมีวงกลองยาวหรือวงดนตรีพื้นบ้านนำหน้า มีชาวบ้านแต่งตัวสวยงามมาเป็นนางรำหน้ากลองยาวกันอย่างสนุกสนาน และปิดท้ายขบวนด้วยชายหนุ่ม จำนวน 2-4 คน แบกเสาชงไม้ไผ่ทั้งลำ หรือบางหมู่บ้านจะใช้รถกระบะแบกเสาชงมาก่อนถึงวัดก็ได้ ในระหว่างที่เดินผ่านจะมีคนคู่สองข้างทางและร่วมทำบุญกับหมู่บ้านแต่ละหมู่บ้าน ตามศรัทธา เมื่อถึงบริเวณวัดโพรงมะเดื่อ ผู้แบกเสาชงอาจจะเล่นกับเสาชงทำให้เกิดความสุขสนุกสนาน แล้วนำพุ่มผ้าป่าและต้นธงแหวนอุโบสถ 3 รอบ จึงนำเสาชงผูกธงที่ปลายแล้วปักกลองหลุม ซึ่งทางวัดได้เตรียมไว้ที่ลานวัด ก่อนปักกลองหลุมมีการจุดประทัดหรือให้ร้องให้เสียงดังสนั่น ส่วนของสังฆทานและพุ่มธนบัตรนำไปถวายพระสงฆ์ ซึ่งจะเสร็จสิ้นพิธีเห็นในเวลาประมาณ 19.00 น. จากนั้นจะมีการมอบรางวัลให้กับสาวงามชาวลาวครั้งในแต่ละหมู่บ้านและการแสดงของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งในแต่ละหมู่บ้านที่มาทำบุญร่วมกัน รวมทั้งวงดนตรีโปงลางบนเวทีกลางวัด เพื่อฉลองสงกรานต์และผ้าป่า

นอกจากนั้น ในเวลาเช้า 8.00 น. มีการทำบุญตักบาตรบนศาลาวัดโพรงมะเดื่อ และกล่าวคำถวายผ้าป่าโดยโยงสายสิญจน์จากธงทนต์ที่ปักไว้ ปีหนึ่ง ๆ อาจมีธงถึง 5-9 ต้น แล้วแต่ชาวบ้านแต่ละหมู่บ้านจะจัดหามาพร้อมประเพณี ส่วนตอนบ่ายชาวบ้านจะนัดกันทำความสะอาดวัด พัฒนาวัด เสร็จแล้วจึงนิมนต์พระสงฆ์มาที่ลานวัด เพื่อให้ชาวบ้านได้สรงน้ำพระทั้งวัด ส่วนคนหนุ่มสาวในหมู่บ้านมีการรดน้ำของพรจากผู้ใหญ่ด้วย หลังจากนั้นชาวบ้านจึงรดน้ำซึ่งกันและกันเป็นการสนุกสนาน รื่นเริง ประเพณีแห่งสงกรานต์นี้ ชาวลาวครั้งเทศบาลโพรงมะเดื่อได้รักษาสืบต่อกันมามากกว่า 140 ปี นับเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมวิถีพุทธที่โดดเด่นที่สุดอย่างหนึ่งซึ่งควรรักษาไว้สืบต่อไป

2. ประเพณีบุญกลางบ้าน ความเชื่อของประเพณีบุญกลางบ้าน มาจากการผสมผสานความเชื่อเรื่องบรรพบุรุษของคนโบราณ เข้ากับความเชื่อทางพุทธศาสนา เป็นคติความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษ ในการขอบคุณบรรพบุรุษที่ประทานความอุดมสมบูรณ์จนสามารถเก็บเกี่ยวได้ และเป็นการสะเดาะเคราะห์คนในหมู่บ้านทั้งหมด และสอดคล้องกับวิถีชีวิตทางเกษตรกรรมของคนในชุมชนโพรงมะเดื่อ โดยประสานกับคติทางพุทธศาสนาเถรวาท ด้วยการจัดให้มีการทำบุญเลี้ยงพระภิกษุสงฆ์ เพื่อเป็นอุทิศส่วนกุศลให้บรรพบุรุษ และเสริมสวัสดิ์มงคลความอุดมสมบูรณ์ของคนในหมู่บ้านหลังฤดูเก็บเกี่ยวและมีความเชื่อว่าหากบรรพบุรุษเคยจัดประเพณีงานบุญกลางบ้านขึ้น ณ สถานที่ใด ต้องมีการกระทำสืบต่อไปในสถานที่นั้นเป็นประจำทุกปี หากยกเลิกไม่กระทำต่อ จะเกิดภัยพิบัติแก่หมู่บ้านนั้น ประเพณีบุญกลางบ้านของชาวลาวครั้ง นิยมจัดขึ้นในเดือน 6-7 ของทุกปี มักจะประกอบพิธีในวันพระแรกของเดือน 7 ก่อนจะทำพิธีผู้ช่วยในหมู่บ้านจะช่วยกันนำสายสิญจน์ไปล้อมหมู่บ้าน จัดหาทรายน้ำ ที่ใช้ทำน้ำมนต์ในพิธีในตอนเช้า นิมนต์พระสงฆ์จากวัดโพรงมะเดื่อมาเจริญพระพุทธมนต์เย็น ชาวลาวครั้งจะมาร่วมสวดมนต์ ฟังธรรม จากนั้นชาวบ้านแต่ละครัวเรือนจะเตรียมทำกระทงจากกาบกล้วยรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสหรือสามเหลี่ยม ขนาดกว้างประมาณ 1 คอก ยาว 1 คอก จำนวน 1 ใบ เพื่อนำไปวางตามทิศ 8 ทิศ มีเชือกผูกสำหรับหิ้ว ข้างในกระทงใส่ข้าวขาว ข้าวดำ (ข้าวสุกใช้ดินเขมาหม้อย้อมข้าว) ข้าวแดง (ข้าวสุกใช้ดินหม้อและปูนแดงย้อม) กับข้าว ขนม ผลไม้ มีขวดน้ำเล็ก ๆ ใส่ลงไปด้วย และดินปั้นเป็นรูปคนเท่าจำนวนคนในครัวเรือนของแต่ละครอบครัว และปั้นรูปสัตว์เลี้ยงของตน เช่น วัว หมู ไก่ หมา ไล่ลงไปในกระทงพร้อมด้วยมิดที่ใช้ในการประกอบพิธีไปวางไว้บริเวณทางสามแพร่งและกล่าวคำว่า “ตากาลี ยายกาลา ถึงปีถึงเดือนก็เอาของมาแลกเปลี่ยน ณ บัดนี้ก็อย่ามารบกวน ก็ขอให้อยู่เย็นเป็นสุข” จากนั้นเดินหันหลังกลับ ไม่หันไปมองกระทงพร้อมใช้มิดทำเป็นเครื่องหมายกากบาท เพื่อไม่ให้สิ่งชั่วร้ายตามมา เสร็จพิธีแล้วชาวลาวครั้งจะมารับประทานอาหารร่วมกัน

3. การทำบุญวันธัมมัสสวนะ (วันพระ) วันธัมมัสสวนะ หรือ วันพระ เป็นวันที่ชาวพุทธทั่วไปจะต้องไปร่วมตัวกันที่วัดเพื่อประกอบศาสนกิจตามธรรมเนียมประเพณีทางพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้มีวันธัมมัสสวนะ โดยให้ถือเอาวันขึ้น 8 ค่ำ 15 ค่ำ แรม 8 ค่ำ และแรม 15 ค่ำ เป็นวันฟังธรรม (หากเดือนใดเป็นเดือนขาด จะนับวันแรม 14 ค่ำ เป็นวันพระ) และมีกิจกรรมศาสนพิธีเพื่อบูชาพระรัตนตรัย ซึ่งจะมีพระสงฆ์ในอาวาสต่างๆ ร่วมกิจกรรมทางศาสนพิธีโดยพร้อมเพรียงกัน เพื่อฉลองศรัทธาของพุทธศาสนิกชน และเพื่อประกาศพระธรรมคำสอนโดยการเทศนาธรรมในวันพระนั่นเอง ซึ่งชาว

ลาวครั้งในเทศบาลตำบลโพรงมะเดื่อก็ถือปฏิบัติการทำบุญในวันพระมาช้านาน นอกจากนั้น ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา ออกพรรษา เป็นต้น ชาวลาวครั้งในชุมชนจะสวมใส่ผ้าทอลาว ครั้งไปร่วมทำบุญที่วัดโพรงมะเดื่ออีกด้วย

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์แนวทางการอนุรักษ์ผ้าทอลาวครั้งกับการสืบสานวัฒนธรรมวิถีพุทธของชาติพันธุ์ลาวครั้งในเทศบาลตำบลโพรงมะเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม

จากการศึกษา พบว่า แนวทางการอนุรักษ์ผ้าทอลาวครั้งกับการสืบสานวัฒนธรรมวิถีพุทธของชาติพันธุ์ลาวครั้งในเทศบาลตำบลโพรงมะเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม มีสาระสำคัญตามประเด็นในการวิเคราะห์ความเป็นมาและความสำคัญ และแนวทางส่งเสริมการอนุรักษ์สู่ความยั่งยืน ดังต่อไปนี้

1.ความเป็นมาและความสำคัญของการอนุรักษ์ผ้าทอลาวครั้งกับการสืบสานวัฒนธรรมวิถีพุทธ มีจุดเริ่มต้นจากนโยบายด้านการอนุรักษ์ทางวัฒนธรรมของรัฐบาล ดังคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีที่พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีแถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ศุกร์ที่ 12 กันยายน 2557 เรื่อง การศึกษาและเรียนรู้ การทะนุบำรุง ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ข้อ 4.8 ความว่า “อนุรักษ์ พื้นฟู และเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรม ภาษาไทยและภาษาถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งความหลากหลายของศิลปวัฒนธรรมไทย เพื่อการเรียนรู้สร้างความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์และความเป็นไทย นำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์อันดีในระดับประชาชน ระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติ ตลอดจนเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศ” (พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา, 2557) ซึ่งกระทรวงวัฒนธรรม ในฐานะเป็นหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรงในด้านนี้ ได้กำหนดแผนงานตามวิสัยทัศน์ที่ว่า “เป็นองค์กรหลักที่อนุรักษ์ สืบสานและสร้างสรรค์โดยการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนเพื่อเสริมสร้างรากฐานการพัฒนาสังคมที่เข้มแข็งและเศรษฐกิจที่ยั่งยืน” โดยมีพันธกิจสำคัญที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ คือ เติบโตสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และทำนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ให้มีการรักษา สืบทอด และพัฒนาอย่างยั่งยืน และ ส่งเสริม สนับสนุนการนำทุนทางวัฒนธรรมมาต่อยอดให้เป็นอุตสาหกรรมวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ ซึ่งต่อมาก็มีการส่งต่อนโยบายนี้สู่การดำเนินงานในระดับจังหวัดที่มีสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อน และมีหน่วยงานอื่น ๆ ร่วมส่งเสริม สนับสนุน และมีส่วนร่วมในการดำเนินงานหลากหลายรูปแบบ เช่น มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้มีการส่งเสริมการวิจัยด้านศิลปวัฒนธรรม โดยเฉพาะเรื่องการอนุรักษ์ผ้าทอของชาติพันธุ์ลาวครั้งเทศบาลโพรงมะเดื่อ จนเป็นที่มาของฉายาผ้าดอกมะเดื่ออันเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน และมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ซึ่งได้มีนโยบายส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นในหลาย ๆ ด้าน รวมทั้งด้านการนำทุนทางศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมมาต่อยอดให้เกิดคุณค่าทางสังคมและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ โดยมีโครงการบริการวิชาการ และโครงการวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุนส่งเสริมชุมชนด้านการอนุรักษ์ผ้าทอและการสืบสานวัฒนธรรมวิถีพุทธ ดังเช่น โครงการสืบสานประเพณีแห่งธงสงกรานต์ของสำนักศิลปะและวัฒนธรรม และโครงการอนุรักษ์การทอผ้าของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งชุมชนเทศบาลตำบลโพรงมะเดื่อ ของหน่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและศิลปกรรมท้องถิ่นจังหวัดนครปฐมร่วมกับสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม เป็นต้น

จากการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐและการมีส่วนร่วมของภาควิชาการ และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้ปัจจุบันเกิดการก่อตั้งศูนย์ทอผ้าลาวครั้งของเทศบาลตำบลโพรงมะเดื่อ มีการดำเนินการฝึกอบรมการทอผ้าให้แก่ประชาชน และเผยแพร่ผลงานผลิตภัณฑ์ผ้าทอลาวครั้งในโอกาสต่างๆ อย่างต่อเนื่อง เป็นการเพิ่มคุณค่าทางภูมิปัญญาและมูลค่าทางเศรษฐกิจให้แก่ชุมชนอย่างชัดเจน และมีการรณรงค์และส่งเสริมการสวมใส่ผ้าทอลาวครั้งในงานบุญประเพณีต่างๆ ทางพระพุทธศาสนาในชุมชน เช่น งานประเพณีแห่งธงสงกรานต์ งานทำบุญกลางบ้าน และประเพณีวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา จึงเป็นการอนุรักษ์ผ้าทอลาวครั้งควบคู่กับการสืบสานวัฒนธรรมวิถีพุทธที่สามารถนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไปได้

2.แนวทางการส่งเสริมการอนุรักษ์ผ้าทอลาวครั้งกับการสืบสานวัฒนธรรมวิถีพุทธสู่ความยั่งยืน ในการอนุรักษ์และสืบสานสู่ความยั่งยืนนั้น จากการวิเคราะห์ พบว่า มีปัจจัยสำคัญที่จะส่งเสริม สนับสนุนให้มีความเป็นไปได้ตามเป้าหมายของการอนุรักษ์ ดังนี้

1) **คุณค่าและความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์และภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์** หากสามารถส่งเสริมให้ชาวลาวครั้งในชุมชนตระหนักถึงคุณค่าและเกิดความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์และภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์ ย่อมเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของการสร้างแรงจูงใจในการอนุรักษ์ที่เกิดขึ้นจากชุมชน ซึ่งจะต้องอาศัยกระบวนการทั้งด้านการให้ความรู้ การรณรงค์ส่งเสริม และการเผยแพร่ข้อมูลที่เข้าถึงกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งในชุมชนอย่างแท้จริง

2) **มูลค่าทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่เกิดจากผ้าทอลาวครั้งกับการสืบสานวัฒนธรรมวิถีพุทธ** เมื่อชุมชนมีผลิตภัณฑ์ผ้าทอลาวครั้ง ซึ่งเกิดจากการรวมกลุ่มทอผ้าและมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ นำไปสู่การเผยแพร่ผลงานและการจำหน่ายผ้าทอลาวครั้งทั้งในเชิงรุก คือ การแสดงนิทรรศการในโอกาสงานสำคัญต่าง ๆ ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น และจัดการจัดหน่ายในพื้นที่ ณ ศูนย์ทอผ้าลาวครั้งของเทศบาลตำบลโพรงมะเดื่อ ทำให้เกิดรายได้สู่ชุมชน ประกอบกับเมื่อมีงานประเพณีทางพระพุทธศาสนาที่สำคัญ การที่ชาวลาวครั้งได้มีการสวมใส่ผ้าทอลาวครั้งเข้าร่วมกิจกรรมนั้นก็เป็นการส่งเสริมพื้นที่ในการเผยแพร่ผลิตภัณฑ์ผ้าทอลาวครั้งให้มีการแพร่หลายมากยิ่งขึ้นจากชุมชนสู่สาธารณะ เพราะงานประเพณีต่าง ๆ นั้น นอกจากชาวมุสลิมแล้ว ยังมีกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่อื่นและนักท่องเที่ยวมาร่วมกิจกรรมด้วย

3) **พลังการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการอนุรักษ์ผ้าทอลาวครั้งกับการสืบสานวัฒนธรรมวิถีพุทธ** ปัจจัยสำคัญที่จะนำให้การอนุรักษ์เกิดความยั่งยืนได้นั้น คือ พลังการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนทั้งในระดับฐานรากของชุมชน ได้แก่ บ้าน วัด โรงเรียน ที่เรียกว่า พลัง “บวร” กล่าวคือ การมีส่วนร่วมของ “บ้าน” หมายถึง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน และครัวเรือน “วัด” หมายถึง วัดโพรงมะเดื่อ และ “โรงเรียน” หมายถึง สถานศึกษาในท้องถิ่น ได้แก่ โรงเรียนวัดโพรงมะเดื่อ และโรงเรียนโพรงมะเดื่อวิทยาคม และพลังการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานสนับสนุนภายนอก เช่น สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐม สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครปฐม สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครปฐม มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม เป็นต้น

พลังการมีส่วนร่วมนี้ จะช่วยเสริมให้ชุมชนมีพลังใจ พลังความคิด และพลังความสามารถในการรักษาความตั้งใจในการอนุรักษ์และกิจกรรมเชิงอนุรักษ์ต่าง ๆ ให้สืบสานต่อไปได้อย่างยั่งยืน

อย่างไรก็ตาม ในด้านการรณรงค์ส่งเสริมให้มีการใช้ผ้าทอลาวครั้งในประเพณีและพิธีกรรมต่างๆ ทางพระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความยั่งยืนในการสืบสานภูมิปัญญาผ้าทอลาวครั้งควบคู่กับวัฒนธรรมวิถีพุทธในชุมชน นั้น ควรมีการจัดทำแผนงานหรือกิจกรรมให้เป็นเรื่องสำคัญอีกประการหนึ่ง เพราะหากมีการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ ให้เกิดการรับรู้และสร้างกระแสค่านิยมให้เกิดขึ้น ก็จะสามารถขับเคลื่อนการอนุรักษ์และสืบสานสิ่งต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้นด้วย

5.อภิปรายผล

ส่วนที่ 1 ภูมิปัญญาด้านการทอผ้าและผลิตภัณฑ์ผ้าทอลาวครั้ง

จากการศึกษา การทอผ้าของชาวลาวครั้งในชุมชนโพรงมะเดื่อทั้งในอดีตและปัจจุบัน พบว่า มีการใช้กี่ทอผ้าเป็นอุปกรณ์หลัก ใช้ฝ้ายและไหมซึ่งเป็นวัสดุจากธรรมชาติ ทั้งการย้อมสีด้วยสีธรรมชาติและสีเคมี ในอดีตผู้ทอมักทอผ้าไว้ใช้ในวิถีชีวิตประจำวัน รวมทั้งถวายพระสงฆ์เป็นพุทธบูชา แต่ในปัจจุบันเป็นการทอผ้าเพื่อการจำหน่ายและใช้นุ่งห่มในงานประเพณี ลวดลายผ้าทอลาวครั้งที่เป็นเอกลักษณ์คือ 1.ลวดลายธรรมชาติ ได้แก่ ลายดอกมะเดื่อ ลายดอกขบา ลายดอกแก้วและลายดอกพิกุล ลายมะเขือ ลายไม้สน ลายนาค ลายหงส์ ลายน้ำไหล เป็นต้น 2. ลวดลายเรขาคณิต ได้แก่ ลายสามเหลี่ยม สีเหลี่ยมขนมเปียกปูน ลายเส้นตรง เส้นโค้ง วงกลมและวงรี ลายขดเป็นวงเหมือนกันหอยและตะขอ เป็นต้น การสืบทอดการทอผ้า จะมีผู้ที่มีความรู้ความชำนาญเป็นผู้ฝึกสอนให้ ผู้ทอจะต้องเรียนรู้และฝึกหัดด้วยตนเอง ต้องมีความคิดสร้างสรรค์และต้องมีความอดทนมาก ผู้สืบทอดเหล่านี้มีส่วนสำคัญในการอนุรักษ์การทอผ้าไม่ให้สูญหายไป และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากผ้าทอลาว

ครั้งในชุมชนลาวครั้งโพรงมะเดื่อที่นิยมที่สุดคือ ผ้าซิ่นตีนจกลายดอกมะเดื่อ สอดคล้องกับงานวิจัยของ แพรภัทร ยอดแก้ว (2561) พบว่า ผ้าทอลาวครั้ง เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวลาวครั้ง เป็นผ้าทอมือที่มีความสวยงาม มีเอกลักษณ์โดดเด่น เพราะแสดงถึงวิถีการดำเนินชีวิต ความเชื่อขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชน มีลวดลายผ้าทอ ได้แก่ 1. ลวดลายธรรมชาติ 2. ลวดลายเรขาคณิต สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทรงพล ส่วนเทศ (2555) พบว่า ชาวบ้านทอผ้าไว้เพื่อจำหน่ายและสวมใส่ในเทศกาลสำคัญ ที่มีการทอผ้าแบบดั้งเดิมคือ การทอซัด การทอผ้ามัดหมี่ การทอผ้าจกและการทอผ้าซิด ลวดลายบนผืนผ้าแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มคือ ลวดลายเรขาคณิต ลวดลายจากธรรมชาติ การใช้สีใช้สีย้อม เช่น สีแดง สีนํ้าเงิน สีเหลือง สีฟ้า สีส้ม เป็นต้น กระบวนการถ่ายทอดความรู้ในการทอโดยวิธีเรียนรู้จากการเรียนแบบการสาธิตให้ดูและลงมือปฏิบัติจริง และสอดคล้องกับงานวิจัยของเสาวนีย์ อารีจเจริญ (2556) พบว่า ผ้าซิ่นลาวครั้งบ้านหม้อมีเอกลักษณ์อยู่ 3 ประการคือ 1. ลักษณะผ้าซิ่น 2. นิยมนุ่งซิ่นสีแดงที่ได้จากครั้ง 3. ลายตีนจก ได้แก่ ลายทองเหลือง ลายหงส์ ลายหลัก ลายเครื่องป่อง ลายตวย ลายขอ ลายดอกแก้ว ลายคันร่ม ลายจกตุ้ม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทริน กุสุพลนนท์ (2548) พบว่า ในอดีตมักทอผ้าไว้ใช้ในชีวิตประจำวัน แต่ในปัจจุบันเป็นการทอผ้าเพื่อการจำหน่าย ลวดลายผ้าทอที่เป็นเอกลักษณ์คือ ลายมะเขือและ ลายนํ้าไหล นอกจากนี้ก็ยังมีลวดลายใหม่ๆ ขึ้นมาโดยเรียกชื่อตามลักษณะที่ปรากฏ เช่น ลายก้างปลา ลายภูเขาขาว ลายภูเขาสั้น เป็นต้น รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพิศ ศรีพันธุ์ (2551) พบว่าลายผ้ามัดหมี่มีทั้งสิ้น 16 รายและผ้าตีนจกมีลายที่คละเข้ากัน แต่ละลวดลายสะท้อนวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนตลอดจนคติความเชื่อในทางศาสนา นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิราวรรณ ชาติบุตร (2546) พบว่า มีการทอผ้าไว้เพื่อใช้ในครอบครัว และใช้ในงานบุญและงานประเพณีที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา เหลืองจึงนำมาจำหน่ายเป็นรายได้เสริมให้แก่ครอบครัว สิ่งทอพื้นถิ่นลาวครั้งในปัจจุบันที่พบ มี 8 ชนิด คือ หมอนขวานหรือหมอนสามเหลี่ยม หมอนน้อยหรือหมอนหก ผ้าหน้ามุ้ง ผ้าล้อ ผ้าห่มเข้าลายซิด ผ้าซิ่นตีนแดง ผ้าโจงกระเบนและ ผ้าขาวม้า คติความเชื่อในการสร้างสรรค์ลวดลายเทคนิคการทอแบบมัดหมี่ มี 15 ลวดลาย เทคนิคการทอแบบจก มี 28 ลวดลาย และเทคนิคแบบซิด มี 2 ลวดลาย แบ่งเป็น 4 ประเภท คือ 1. การสืบทอดลวดลายมาจากบรรพบุรุษ มี 6 ลวดลาย ได้แก่ ลายหมี่หลวง ลายด่านเมืองลาว ลายด่านใหญ่ ลายขอพระองค์ ลายหมี่น้อย และลายหมี่ดา 2. ลวดลายที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและคติความเชื่อ มี 7 ลวดลาย ได้แก่ ลายขอคำเดือน ลายขอคันซัง ลายจรเข้ ลายขอระฆัง ลายหงส์ ลายช้าง และลายนาค 3. ลวดลายที่ศิลปินช่างทอจินตนาการมาจากธรรมชาติ มี 21 ลวดลาย ได้แก่ ลายขอดอกรัก ลายขอกิ่ง ลายนก ลายคลองเหลือง ลายคลองแดง ลายคลองดำ ลายขอชื้อ ลายดอกปิบ ลายดอกไม้ ลายดอกแก้ว ลายดอกจัน ลายเครือไม้ ลายสร้อยกำปัด ลายบัวเครือ ลายคมตาล ลายบ่าง ลายก้ามปู ลายผีเสื้อ ลายอึ้งย้ง ลายภูเขา และลายเขี้ยวหมาตาย 4. ลวดลายที่ประยุกต์มาจากสิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน มี 11 ลวดลาย ได้แก่ ลายหมี่ตะเภา ลายกาบไม้ ลายจรวด ลายคลองตุ้ม ลายขอบวย ลายขอขวด ลายขอซ้อนขอ ลายขาเป็ย ลายคันร่ม ลายม้า และลายอ้อแอ้

ปัจจุบันการแต่งกายด้วยผ้าทอลาวครั้งในชุมชนโพรงมะเดื่อนั้น จะสวมใส่เฉพาะเวลาที่ม้งงานประเพณีเท่านั้น จึงทำให้การทอผ้าในกลุ่มชาวลาวครั้งลดน้อยลงไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ รมิดา รอดสุข (2553) พบว่า เอกลักษณ์ของการแต่งกายด้วยชุดไทลื้อนั้น ปัจจุบันจะสวมใส่เฉพาะเวลาที่ม้งงานประเพณีเท่านั้น

ส่วนที่ 2 วัฒนธรรมวิถีพุทธของชาติพันธุ์ลาวครั้งในเทศบาลตำบลโพรงมะเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม

ผลการวิจัยพบว่า ชาวลาวครั้งโพรงมะเดื่อ ส่วนใหญ่นับถือพุทธศาสนา และมีประเพณีปฏิบัติเช่นพุทธศาสนิกชนทั่วไป โยวัฒนธรรมวิถีพุทธของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งเทศบาลตำบลโพรงมะเดื่อที่สำคัญ ได้แก่ การทำบุญในวันพระและวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ประเพณีแห่ธงสงกรานต์ ประเพณีการทำบุญกลางบ้าน และพิธีกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิต เช่น การเกิด การบวช การแต่งงาน และการตาย เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของญาณภัทร ยอดแก้ว (2559) ผลการวิจัยพบว่า ในชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งตำบลห้วยด้วน มีการรักษา สืบสานและถ่ายทอดวัฒนธรรมวิถีพุทธที่เข้มข้นผ่านประเพณีสำคัญๆ ที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้ง คือ การแห่ธงสงกรานต์ การทำบุญกลางบ้าน และสารทเดือนสิบ และ

สอดคล้องกับงานวิจัยของ แพรภภัทร ยอดแก้ว (2559) พบว่า ประเพณีของชาติพันธุ์ลาวครั้ง ได้แก่ ประเพณีแห่งธงสงกรานต์ ประเพณีบุญกลางบ้าน

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์แนวทางการอนุรักษ์ผ้าทอลาวครั้งกับการสืบสานวัฒนธรรมวิถีพุทธของชาติพันธุ์ลาวครั้ง ในเทศบาลตำบลโพรงมะเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม

แนวทางการอนุรักษ์ผ้าทอลาวครั้งกับการสืบสานวัฒนธรรมวิถีพุทธของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งเทศบาลโพรงมะเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม มีจุดเริ่มต้นจากนโยบายด้านการอนุรักษ์ทางวัฒนธรรมของภาครัฐ ส่งต่อมาถึงนโยบายของ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบกับความต้องการฟื้นฟูเรื่องการทอผ้าของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งในชุมชน และการมีส่วนร่วมของภาควิชาการ เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม และมหาวิทยาลัยศิลปากร จึงทำให้เกิดการขับเคลื่อนการอนุรักษ์ขึ้น แต่ควรมีการรณรงค์ส่งเสริมให้มีการใช้ผ้าทอลาวครั้งในประเพณีและพิธีกรรมต่างๆ ทางพระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความยั่งยืนในการสืบสานภูมิปัญญาผ้าทอลาวครั้งควบคู่กับวัฒนธรรมวิถีพุทธในชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ แพรภภัทร ยอดแก้ว (2559) พบว่า แนวทางการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาติพันธุ์ลาวครั้ง ได้แก่ นโยบายส่งเสริม สนับสนุนให้ชุมชน นำวิถีชีวิตและวัฒนธรรมลาวครั้งมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พัฒนาและสนับสนุนให้ชุมชนเทศบาลตำบลโพรงมะเดื่อ เป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาติพันธุ์ลาวครั้ง สนับสนุนทุนวิจัยแก่สถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาวิจัยแนวทางการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาติพันธุ์ลาวครั้ง ในชุมชนเทศบาลโพรงมะเดื่อ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ รุจี ศรีสมบัติ (2553) พบว่า แนวทางการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอลาวครั้ง ทำได้ โดยการปลูกฝังค่านิยมและสร้างความตระหนักความภาคภูมิใจในคุณค่าทางวัฒนธรรม การพัฒนาบุคลากรการทอผ้าด้วยการ ให้ความรู้ในรูปแบบต่างๆ ทั้งในสวนของตัวบุคคล หรือระบบกลุ่มแปนครือขาย มีการจัดหลักสูตรท้องถิ่น การพัฒนาเครื่องมือ เครื่องใช้ ครัวใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อการผลิตที่รวดเร็วขึ้น การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้สวยงาม ทันสมัย สร้างสรรคผลงาน หลากหลายและการพัฒนาด้านการตลาด สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัจฉรา สโรบล (2561) พบว่า ควรมีการปรับปรุงเรื่องสี เป็นสีย้อมธรรมชาติและรูปแบบของผลิตภัณฑ์ควรมีความหลากหลาย สอดแทรกสัญลักษณ์เหมาะสมเป็นของที่ระลึกสำหรับ นักท่องเที่ยว

6. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

1. หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริม สนับสนุน การออกแบบและพัฒนาลวดลายผ้าทอลาวครั้งรูปแบบใหม่ ที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้ง รวมทั้ง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอลาวครั้งให้มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ
2. ควรส่งเสริม สนับสนุน เผยแพร่ประชาสัมพันธ์วัฒนธรรมความรู้ด้านการทอผ้าลาวครั้ง จากภูมิปัญญาท้องถิ่น อย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดการความรู้ด้านวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและรักษาภูมิปัญญาของปราชญ์ท้องถิ่น ป้องกันการสูญหายของภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มากขึ้น
3. หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ควรจัดประชุม เสวนาและเวทีชุมชน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความรู้ของปราชญ์ท้องถิ่น รวมทั้งจัดทำฐานข้อมูลสารสนเทศ เพื่อการจัดการความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างเป็นระบบและทันสมัย
4. รัฐบาลควรส่งเสริมและสนับสนุน การวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่นและพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่องและยั่งยืน

7. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ ดร.วิรัตน์ ปิ่นแก้ว อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม และอาจารย์ญาณภัทร ยอดแก้ว ผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ที่เอื้อเฟื้อและให้คำปรึกษาข้อมูลด้าน ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ขอขอบคุณ คุณอนงค์ลักษณ์ ตันกิตติวัฒน์ รองนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลโพรงมะเดื่อ และ คุณ

นัฐวรรณ คฤหบดี ปรากฏท้องถิ่นด้านผ้าทอพื้นเมือง สำหรับคำแนะนำและการให้รายละเอียดเกี่ยวกับภูมิปัญญาด้านผ้าทอลาวครั้งของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้ง งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของพันธกิจของหน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมท้องถิ่นจังหวัดนครปฐม ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

8.เอกสารอ้างอิง

- เสาวนีย์ อารีจิงเจริญ. (2556). รายงานวิจัยเรื่อง การศึกษาลวดลายผ้าทอโบราณของชนชาติลาวครั้ง บ้านโคกหม้อ จังหวัดอุทัยธานี. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- แพรภัทร ยอดแก้ว. (2559). การศึกษาวิเคราะห์อัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ลาวครั้ง ในเทศบาลตำบลโพรงมะเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม. ในการประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ครั้งที่ 6 วันที่ 15-16 สิงหาคม 2559. สงขลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- แพรภัทร ยอดแก้ว. (2561). ประเพณีแห่งสงกรานต์ของชาติพันธุ์ลาวครั้ง ในเทศบาลตำบลโพรงมะเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม. ในการประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ครั้งที่ 10 วันที่ 29-30 มีนาคม 2561. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- แพรภัทร ยอดแก้ว. (2561). ผ้าทอลาวครั้งลายดอกมะเดื่อ: ผ้าทอพื้นเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้ง ในเทศบาลตำบลโพรงมะเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม. ในการประชุมวิชาการระดับนานาชาติและระดับชาติ ราชภัฏวิจัย ครั้งที่ 5 วันที่ 2-5 ธันวาคม 2561. เพชรบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- แพรภัทร ยอดแก้ว. (2561). มะเดื่อ: เรื่องราวจากพระไตรปิฎกสู่อัตลักษณ์ชุมชนลาวครั้งในเทศบาลตำบลโพรงมะเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม. ในการประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยบัณฑิตศึกษา ระดับชาติ ประจำปี 2561 วันที่ 14 ตุลาคม 2561. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- ญาณภัทร ยอดแก้ว. 2559. รายงานวิจัยเรื่อง การสืบสานวัฒนธรรมวิถีพุทธของชาติพันธุ์ลาวครั้งตำบลห้วยด้วน อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- ทรงพล ส่วนเทศ. (2555). การศึกษาภูมิปัญญาการทอผ้าพื้นเมืองของคนไทยเชื้อสายลาวครั้งในจังหวัดสุพรรณบุรี ชัยนาท และอุทัยธานี. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นุจิรา รัศมีไพบูลย์. (2549). โครงการการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานผลิตภัณฑ์ผ้าจกลาวครั้ง หมู่ที่ 4 บ้านทุ่ง ตำบลห้วยขมิ้น อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี. กรุงเทพมหานคร: รายงานวิจัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ประยูรท์ จันทร์โอชา, พลเอก. (2557). คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล และ สุภาพ ฉัตรภรณ์. (2555). การออกแบบการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ภัทริน กุสุพลนนท์. (2548). รายงานวิจัยเรื่อง การทอผ้าไหมของกลุ่มแม่บ้านบ้านธาตุสบแวน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- รมิดา รอดสุข. (2553). รายงานวิจัยเรื่อง การทอผ้าลวดลายแบบดั้งเดิมของไทย: กรณีศึกษาผ้าไหมดำก้าว อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- รุจี ศรีสมบัติ. (2553). ผ้าทอลาวครั้ง: การอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอในวิถีชีวิต. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิณี พานิชพันธุ์. (2547). ผ้าและสิ่งถักทอไท. กรุงเทพฯ: โอ เอส พริ้นติ้งเฮาส์.

- วิราวรรณ ชาติบุตร. (2546). วัฒนธรรมและแนวทางอนุรักษ์สิ่งทอพื้นถิ่นในวิถีชีวิตลาวครั่ง : กรณีศึกษาชุมชนในตำบลโคกหม้อ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ (องค์การมหาชน). (2563). งานศิลปหัตถกรรมประเภทผ้าทอลาวครั่ง. https://www.sacict.or.th/uploads/items/attachments/e38c9a9b9ca7607ce912ab7fe7106f3d/_87aa7741d4389267fdb491aae25db711.pdf
- สุทิศ ศรีพันธุ์. (2551). ภูมิปัญญาการทอผ้าของคนไทยเชื้อสายลาวครั่งในเขตอำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อัจฉรา สโรบล. (2561). แนวทางการพัฒนาภูมิปัญญาด้านสิ่งทอเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนทุ่งฟ้าฮ่าม อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย. วารสาร MFU Connexion, 7(1), 118-138.